

»Mladi za napredek Maribora 2019«
36. srečanje

**V tvojih čevljih - Begunci iz otroške in mladinske
književnosti živijo med nami**

Raziskovalno področje: KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Avtor: MARIN KLADOŠEK, MIA HABJANIČ, NINA JANČEC

Mentor: BARBARA ŠKRBIČ, BOŠTJAN KAMENŠEK

Šola: OŠ BORCEV ZA SEVERNO MEJO MARIBOR

Število točk: 158/ 170

Mesto: 3

Priznanje: srebrno

Maribor, 2019

»Mladi za napredek Maribora 2019«
36. srečanje

**V tvojih čevljih - Begunci iz otroške in mladinske
književnosti živijo med nami**

Raziskovalno področje: KNJIŽEVNOST

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Maribor, 2019

KAZALO VSEBINE

POVZETEK.....	3
1 UVOD	4
1.1 Predstavitev raziskovalnega problema	4
1.2 Predstavitev namena in ciljev	4
1.3 Predstavitev hipotez	5
1.4 Metodologija	5
1.5 Predvideno novo spoznanje.....	6
2 ZAKAJ SO LJUDJE BEGUNCI?	7
2.1 Otroci begunci	7
3 PREDSTAVITEV LITERARNIH DEL O BEGUNCIH.....	8
3.1 NK Svoboda	8
3.2 Požar.....	9
3.3 Fino kolo	9
3.4 Jabolčni kolač in baklava ali nova domovina za Lejlo.....	10
3.5 Nikoli ne reci, da te je strah.....	11
3.6 Superga.....	11
3.7 Čas čudežev	12
3.8 Stefano.....	13
3.9 V morju so krokodili	14
3.10 Črna vrana	15
4 PRIMERJAVA PREBRANIH LITERARNIH DEL	16

5 PREBRANE ZGODBE – MIT ALI RESNICA?	17
6 LITERATURA O BEGUNCIH IN DRUŽBENA ODGOVORNOST	18
7 REZULTATI ANKETE	19
7.1 Predstavitev anketnega vprašalnika.....	19
7.2 Predstavitev vzorca	20
7.3 Predstavitev rezultatov ankete.....	20
8 RAZPRAVA	25
9 SKLEP	26
10 UPORABLJENA LITERATURA	27
11 PRILOGA – PRIPOROČILNI SEZNAM LEPOSLOVNIH DEL O BEGUNCIH....	28

POVZETEK

Problematika begunstva je tema, ki pesti že cel svet. Ljudje so prisiljeni zapustiti svoje domove in domovino zaradi vojn, političnega zatiranja in lakote. Nič čudnega, da se zgodbe o beguncih vedno pogosteje pojavljajo tudi v otroški in mladinski književnosti.

V svoji raziskovalni nalogi pojasnimo pojem begunca in pripravimo nabor otroške in mladinske literature, ki obravnava njihovo problematiko. Metodo proučevanja pisnih virov nadgradimo s primerjalno metodo, s katero posamezna literarna dela po različnih kriterijih primerjamo med seboj. Tako dobljena spoznanja primerjamo še z življenjskimi zgodbami svojih vrstnikov, ki jih je doletela podobna usoda kot junake iz prebranih knjig, o čemer posnamemo kratki filmski prispevek. Raziskovalno nalogo strnemo z ugotovitvami iz anketnega vprašalnika, na katerega so odgovarjali učenci predmetne stopnje naše šole.

Aktualna problematika, s katero se ukvarjamo v svoji nalogi, v ljudeh pogosto zbuja negativna čustva, ki jih želimo preseči, in bralcem temo približati še z drugega vidika.

1 UVOD

1.1 Predstavitev raziskovalnega problema

Selitve in selivci so dandanes zelo aktualna tema, čeprav je bolj modno uporabljati splošno uveljavljena termina migracije in migranti. Omenjena problematika se ni izognila niti naši šoli, ki stoji v bližini integracijske hiše, in jo zato obiskuje že ducat beguncev, še veliko večje pa je število učencev iz družin ekonomskih migrantov, ki k nam prihajajo predvsem iz republik bivše Jugoslavije. Svojo ljubezen do branja smo združili z aktualno problematiko beguncev in dobili navdih za raziskovalno nalogo o otroški in mladinski književnosti na to temo. Zanimajo nas predvsem zgodbe otrok in mladostnikov na poti v boljše življenje, ki so jih zaznamovale vojne in drugi politični nemiri, ki jih želimo primerjati z življenjskimi zgodbami svojih vrstnikov. Zavedamo se občutljivosti teme, zato smo k pisanju raziskovalne naloge pristopili z radovednostjo in spoštovanjem.

1.2 Predstavitev namena in ciljev

Namen naše raziskovalne naloge je ozavestiti bralce o tem, da so vojne vedno odločitve odraslih. Otroci in mladostniki so le tihe žrtve vojn, na katere pogosto pozabljamo. Vendarle pa so številni izmed njih dobili svoj glas v književnosti, ki kot spomenik v opomin odraslim opozarja na trpljenje otrok in mladostnikov beguncev. Posebej smo želeli opozoriti na nabor literarnih del, ki kar kličejo po branju in so informativne narave tako za mlajše kot za starejše bralce.

V svoji raziskovalni nalogi zasledujemo sledeče cilje:

- pojasniti pojem begunca;
- predstaviti deset literarnih del, ki obravnavajo problematiko otrok in mladostnikov beguncev;
- primerjati posamezne zgodbe po določenih kriterijih;
- pripraviti širši priporočilni seznam literarnih del na to tematiko;
- primerjati zgodbe iz knjig z resničnim doživljanjem svojih vrstnikov;

- raziskati prakso poznavanja literature o beguncih med našimi vrstniki in njihovo motivacijo za (nadaljnje) bralno poglobljane v omenjeno problematiko;
- skozi kratek film prikazati izseke iz življenja naših vrstnikov beguncev.

1.3 Predstavitev hipotez

Literatura o beguncih in migrantih je preobsežna tema, da bi jo v osnovnošolski raziskovalni nalogi lahko zajeli v celoti, zato se osredotočamo le na posamezna literarna dela za otroke in mladostnike. Ostale vidike le nakažemo in jih puščamo odprte za morebitno kasnejše raziskovanje.

V raziskovalni nalogi preverjamo sledeče hipoteze:

- Večina obravnavane otroške in mladinske literature o beguncih predstavlja begunce iz Sirije.
- Večina anketiranih učencev še ni prebrala oziroma ne pozna nobene knjige o begunski problematiki.
- Večina anketiranih učencev je mnenja, da bi bilo smiselno prebrati kakšno literarno delo, ki obravnava begunsko problematiko.

1.4 Metodologija

V raziskovalni nalogi o otroški in mladinski književnosti, ki obravnava problematiko otrok beguncev, prikažemo spoznanja različnih avtorjev in po proučevanju pisnih virov pojasnimo, kdo so begunci, in nakažemo razloge, zakaj so morali zapustiti svoje domove. V nadaljevanju predstavimo obnove prebranih knjig, na kar jih s primerjalno metodo po različnih kriterijih primerjamo med seboj. Na to po preučevanju svetovnega spleta navežemo priporočilni seznam knjig, ki obravnavajo tematiko beguncev. Prebrane zgodbe s primerjalno metodo primerjamo z življenjskimi zgodbami svojih vrstnikov, ki smo jih bolje spoznali skozi opravljene intervjuje. Rezultate prikažemo v kratkem filmskem prispevku. Raziskovalno nalogo strnemo s spoznanji, pridobljenimi z anketnim vprašalnikom, na katerega so odgovarjali učenci od 6. do 9. razreda naše šole.

1.5 Predvideno novo spoznanje

Predvideno novo spoznanje naše raziskovalne naloge se nanaša na preverjanje, ali so prebrana književna dela realistične narave oziroma ali obstajajo stične točke med zgodbami v knjigah in realnimi izkušnjami otrok beguncev, ki smo jih spoznali ob njihovem všolanju pri nas.

2 ZAKAJ SO LJUDJE BEGUNCI?

Problematika begunstva je v današnjem času zelo aktualna tema, saj so na svetu odprta številna vojna žarišča. V medijih se vsevprek prepletajo različni izrazi – begunci, (ekonomski) migranti, prebežniki, notranje razseljene osebe idr., ki ne pomenijo iste skupine ljudi. V svoji raziskovalni nalogi se posvečamo le beguncem.

»Begunec je človek, ki je zbežal iz svoje domovine zaradi vojne, političnega zatiranja ali lakote.« (Gandon, 2008, str. 145) Še več, *»po konvenciji Združenih narodov iz leta 1951 je begunec tisti, ki je zbežal iz svoje države in se ne more več vrniti zaradi utemeljenega strahu pred pregonom zaradi rasnih vzrokov, vere, narodnosti, pripadništva določeni socialni skupini ali političnega prepričanja.«* (Senker, 2006, str. 4) Bistveno za begunce je, da so zaradi razmer v svoji državi (vojna, genocid, naravne nesreče, zlorabe in preganjanje, nasprotovanje oblasti, etnično čiščenje, revščina, gospodarska kriza ...) prisiljeni prestopiti mednarodno mejo. Večina beguncev se preseli v druge revne države. Lahko se *»znajdejo v begunskih taboriščih ali pa jim uspe izkoristiti pravico do azila v kakšni tuji državi.«* (Gandon, 2008, str. 145)

2.1 Otroci begunci

»Več kot polovica svetovnih beguncev je otrok.« (Senker, 2006, str. 8) Nekaterim otrokom ubijejo starše ali jih ločijo od njih, zato so prisiljeni zbežati sami, nekatere pa na pot pošljejo starši, saj je to njihova edina možnost za preživetje. Otroci begunci se na begu srečujejo s posebnimi težavami. Podvrženi so boleznim in lakoti, *»lahko so tudi žrtve zlorab odraslih ali starejših otrok. Nekatero vojske novačijo otroke begunce /.../ Otroci begunci lahko trpijo zaradi groznilnih šokov. Morda so bili priča strašnim nasilnim dejanjem /.../.«* (Senker, 2006, str. 8, 9) Prikrajšani so tudi za brezskrbno otroško življenje, igro in izobraževanje. Posledice tega lahko nosijo celo življenje.

V vseh leposlovnih delih, ki jih predstavljamo v nadaljevanju, se kot glavni ali stranski lik pojavlja otrok begunec. Njihove zgodbe so pretresljive zgodbe razseljenih ljudi, ki so se zgodile tako ali nekoliko drugače – ne glede na zatiskanje oči svetovnih politikov.

3 PREDSTAVITEV LITERARNIH DEL O BEGUNCIH

3.1 NK Svoboda

Sabi je šestnajstletni fant iz Sirije. Zgodba opisuje njegovo življenje, v katerem se zgodi veliko težkih in resnih dogodkov. Sprva živi mirno in običajno življenje šestnajstletnika, ima punco, družino, prijatelje in dom. Nato pa se v Siriji začne huda vojna. Sabiju dajo starši denar in mu naročijo, naj s skupino ostalih beguncev zbeži v Evropo. Hodi od države do države, s seboj pa nosi dnevnik, v katerega zapisuje svoja dogajanja in čustva. Naenkrat zanj ni več spanja na udobni mehki postelji z dišečo posteljnino, vendar se mora znajti in spati nekje na prostem. Premika se od Sirije v Turčijo, od koder s čolnom prečkal morje do Grčije in se za nekaj časa ustali na otoku Kosu. Že s čolna, ko se bližajo obali, opazi dečka, ki se kopa v odprtem morju. Sabi zahteva, da ga poberejo iz vode in odpeljejo na obalo. Kasneje se z Anejem, vrstnikom turistom iz Slovenije, spoprijateljita. Anejev dedek in mama imata do Sabija predsodke, saj je begunec. Njegov oče se ne strinja z njima, temveč je Sabiju hvaležen, da je njegovemu sinu rešil življenje. Po več zapletih in dramatičnih izkušnjah Anej in njegov oče Sabiju pomagata priti v Slovenijo. Anejev oče Boštjan ustanovi nogometni klub z imenom NK Svoboda, v katerem igrajo le tisti, ki so izgubili domove in se podali v svet po boljšo prihodnost. Na tekmah zmagujejo, vendar so navijači iz nasprotnih klubov nesramni in neprivoščljivi do beguncev. Sabi začne novo življenje, čeprav mu ni lahko. S starši ohranja stik preko pisem.

Zgodba prikazuje življenje najstnika – begunca iz Sirije, ki se brez staršev poda na pot v boljše življenje. Na poti doživlja številne travmatične izkušnje, s katerimi se mora spopasti sam. Na srečo spozna dopustnike, ki mu pomagajo priti v Slovenijo in mu ponudijo dom. Nogomet je povezovalni element, ki zbliža oba najstnika in jima omogoči doživljanje uspeha. Predvsem Sabiju, ki ga skrbi za družino na vojnem območju in mora žalovati za očetom, ki mu ga je vzela vojna v Siriji. *»Sabijevi zapiski v dnevnik prikažejo vse trpljenje in zaničevanje, ki je spremljalo in še spremlja begunce na poti v boljše življenje. Če imajo srečo in boljše življenje tudi res dočakajo. Hkrati z vsem trpljenjem in zaničevanjem pa gre za otroke, ki morajo prehitro odrasti, a imajo kljub vsemu svoje sanje in velike mladostniške ljubezni.«* (Jamar, 2016, <https://www.dobreknjige.si/Knjiga.aspx?knjiga=3568>)

3.2 Požar

V gozdu živijo Gozdniki. Vse je lepo in mirno, dokler gozda ne zajame požar. Vsi bežijo, a rešiti se uspe le sedmim. Stežka plavajo po reki in kličejo na pomoč. Slišijo jih Brežani. Ne želijo jim pomagati, saj da jih je že samih preveč. Kljub temu jim vržejo splav. Krike Gozdnikov slišijo tudi Skalniki, ki jim prav tako ne želijo pomagati. Njihovo vpitje zasliši še Otočan. Pove jim, da jih na otok ne sme spustiti, kljub temu pa jim vrže košaro hrane. Po dolgem plutju Gozdniki vendarle najdejo otoček, na katerem ni nikogar. Zgradijo si bivališča in se udomačijo. Nekega dne nevihta prinese Zalivce, ki prav tako prosijo za pomoč. Gozdniki jim sprva ponudijo splav, a se spomnijo, da so bili oni nekoč v istem položaju, zato jih povabijo, da se jim pridružijo. Vsak večer si pripovedujejo zgodbe in nikoli ne obžalujejo, da so priškele sprejeli medse. Odločijo se, da bodo vedno sprejeli vse, ki bodo v stiski, in jim pomagali na novo zaživeti. Naredijo celo napis: Dobrodošli vsi!

Slikanica želi otrokom približati problematiko beguncev na način, ki ga razumejo – s preprosto zgodbo izmišljenega plemena, ki se po naravni katastrofi znajde v stiski in mu druga plemena odrekajo pomoč. Mečejo jim sicer drobtinice, a pot do rešitve si tlakujejo sami. Kljub temu ne gojijo zamere in pomagajo vsakemu, ki se znajde v podobni situaciji, kot so jo izkusili oni sami. Požar je presunljiva pripoved, ob kateri se odpirajo pomembne in aktualne teme o sobivanju, strpnosti in drugačnosti.

3.3 Fino kolo

Mile je deček iz Mostarja. Vsak dan gre mimo prodajalne s kolesi in se zaljubi v enega izmed njih. Mama mu obljubi, da ga bo dobil ob koncu šolskega leta. Toda ravno takrat se začne vojna. Starši pošljejo Mileta v Slovenijo k svoji daljni sorodnici. Novi prijatelji ga hitro sprejmejo v svojo družbo. Najraje se igra z Lano, ves prosti čas preživljata skupaj. Za rojstni dan Lana dobi črtasto kolo z napisom Free time. Prav takšno kolo si je Mile ogledoval v izlozbi v Mostarju. Tema pogovora z Lano je le še kolo. Nekega dne pa Lanino kolo izgine. Vsi otroci ga iščejo, a o njem ni ne duha ne sluha. Mine teden dni in Lanino kolo ostane pogrešano. Mile od izginotja kolesa postane drugačen, pozno prihaja domov in se zapira vase. To opazi tudi njegova sorodnica, ki se odloči, da ga bo opazovala. Ko mu sledi, ga najde z Laninim kolesom ob sebi. Prisili ga, da ga prijateljski vrne in ga zmerja z besedami »Balkan, Cigan«. Mile Lani vrne kolo

in že čez teden dni je med otroci spet vse po starem. Občasno Mileta še prizadenejo ostre besede »Balkan, Cigan«, ki jih vrstniki prevzamejo od njegove sorodnice.

Mile je bil običajen deček, ki ga je travma zaradi vojne ter posledično ločitve od staršev in življenja, na katerega je bil navajen, naredila tatu. Če bi ostal v Mostarju in živel svoje vsakdanje življenje, z veliko verjetnostjo nikoli ne bi kradel. Sredi vojne mu je fantaziranje o svobodi na pedalih pomenilo pobeg iz krute realnosti. Kolo mu je predstavljalo obljubo, da bo nekega dne spet vse lepo in dobro. Pomanjkanje in velika želja po kolesu sta ga zavedla v skušnjava, kar je imelo zanj velike posledice – zmerljivke, trde besede, ki so se ga oprijele kot del njega. Lana mu je dejanje sicer oprostila, nihče pa ga ni zares pozabil. Strip prikazuje stisko otroka begunca, izpostavljenega drugi državi, jeziku, kulturi, ločenosti od staršev in starih želja.

3.4 Jabolčni kolač in baklava ali nova domovina za Lejlo

Deklica Lejla je s svojo mamo Ajšo in starejšima bratoma Alanom in Ferhadom zaradi vojne prisiljena zapusti svojo rodno državo. Zbežijo iz Sirije v Nemčijo, kjer se poskušajo ustaliti v manjšem mestu. Lejla vso pot s seboj nosi oreh iz Sirije. Ta jo spominja na babico in domovino. Vsi pogrešajo očeta, ki je z bolno babico ostal v Damasku. Otroci začnejo obiskovati novo osnovno šolo. Nekega dne Lejla v šoli izgubi oreh. Sošolec Max se ponudi, da ji bo pomagal pri iskanju. Skozi iskanje oreha se bolje spoznata in postaneta zelo dobra prijatelja. Na koncu oreh vendarle najdeta. Mama Lejli pove, da se bodo morda preselili v Kanado, zato deklica svoj oreh simbolično podari Maxu, da bi se je vedno spominjal.

Mladinski roman prikazuje stisko beguncev iz Sirije na poti v Nemčijo, na kateri jim je edini spomin na neporušeni dom vonj po tradicionalnih jedeh – jabolčnem kolaču in baklavi. Po naselitvi v novi kulturi so sicer dobro sprejeti, vendar pogrešajo dom in sorodnike. Knjiga nagovarja k odprtosti, prijaznosti in spodbuja medsebojno razumevanje.

3.5 Nikoli ne reci, da te je strah

Samie je desetletna deklica, ki živi v Mogadišu, glavnem mestu Somalije. Že od nekdaj ima rada tek, vsak dan s prijateljem Alijem tečeta po mestu, kjer je bolj umirjeno. Na drugi strani mesta namreč divja vojna. Ali postane prijateljičin trener in skupaj zmagujeta na različnih tekmovanjih v državi ter v tujini. Njun cilj je uvrstitev na olimpijske igre. Nekega dne Alijeva družina zaradi nevarnosti pred drugimi klani zbeži. Samie je žalostna, saj ji je jasno, da prijatelja ne bo več videla. V tistih temačnih dneh na ulici ustrelijo še njenega očeta. Samie prejme pismo olimpijskega komiteja, da se je uvrstila na olimpijske igre v Pekingu. Tam kasneje zasede zadnje mesto, vendar jo navijači zelo spodbujajo. Kasneje odide celo v Adis Abebi na priprave na olimpijske igre v Londonu. Samie se odloči, da bo odšla za svojo sestro v Evropo. Brez težav najde tihotapce ljudi. V tovornjaku se stiska okoli 45 beguncev in je zelo neprijetno, saj se ustavijo le enkrat dnevno. Za pot Samie porabi veliko denarja. Potujejo od Adis Abebija do Al Kadarifa, do Kartuma, nato pa do Libije, na koncu še do Ajdabiye, od koder se z ladjo namerava prebiti do Italije. Iz Italije namerava do Londona, kjer bi nastopila na olimpijskih igrah. Nasproti jim pripluje italijanska ladja, ki spusti vrvi, da bi se ljudje, ki so poskakali v morje, rešili. Samie se nagne na rob ladje, skoči v vodo, začne na vso moč plavati, vendar je vse zaman. Samie umre 2. aprila leta 2012, ko hoče priti do vrvi, ampak je morje tokrat močnejše.

Pretrsljivi roman o somalijski tekačici je nastal na podlagi življenjske zgodbe resnične Samie Yusuf Omar. Zgodba opozarja na humanitarno krizo, ki se odvija na poti čez Sredozemsko morje.

3.6 Superga

Mama Hamida samega pošlje na Zahod, saj v Afganistanu divja vojna. Med potjo čez puščavo deček najde supergo, simbol blaginje Zahoda, ki mu postane obesek za srečo, zato jo nosi kar okoli vratu. Na poti sreča novega prijatelja Alija, s katerim skupaj nadaljujeta pot. Skupaj potujeta čez Iran, Turčijo, Grčijo, Italijo, na koncu pa se znajdeteta v Sloveniji, kjer jima je do njunega osemnajstega leta odobren azil.

Superga Hamidu simbolično predstavlja dobro življenje na Zahodu. Čeprav jo izgubi, ko se požrtvovalno vrže za prijateljem v morje, v azilnem domu naposled prejme takšen par superg, kar je zanj na neki način zmaga in konec poti.

Usode beguncev so težke, vendar so kljub temu zgolj poskusi ljudi, ki hrepenijo po dostojnem življenju, do katerega imajo pravico. Konec ni ne pozitiven ne negativen – fant ima sicer status, ki pa je omejen, in zato bo že zelo kmalu moral iskati novo rešitev. Med begunci, ki pristanejo v Sloveniji, je pogosto tako.

3.7 Čas čudežev

Blaise Fortune ali Kumajl, deček s Kavkaza, je star sedem let. Živi z zgodbo, da je bil kot dojenček udeležen v nesreči vlaka, v kateri je Glorija pomagala reševati ljudi. Glorija naj bi zagledala žensko, ki ji je molila otroka. Materi naj ne bi bilo pomoči, zato naj bi Glorija vzela otroka skupaj z njegovim in mamin potnim listom ter od takrat naprej skrbela zanj. Dečkovu brezskrbno življenje pri Gloriji nekega dne prekine tolčenje po zvoncu. To je alarm, da jih je našla milica. Z Glorijo hitro stečeta ven in s sabo vzameta bisago. Po dolgem času hoje prideta da novega pribežališča, ki se imenuje Suma Sula. Tam dobita delo. Za preživetje morata na smetiščih iskati navoje žarnic. V Suma Suli Kumajl spozna prijatelja Stambka, s katerim doživita veliko razburljivega. Nekega dne deček ugotovi, da je baraka, v kateri je živela Stambkova družina, prazna. Ko je star devet let, se tudi onadva z Glorijo odpravita naprej. Skleneta oditi v Francijo, a najprej se morata slikati za potna lista, ki naj bi ju jima izročila Kumajlova mama, preden je umrla. Na poti srečata moškega, ki ju odpelje čez mejo. Kumajl se skrije v prtljažnik tovornjaka, a ga mejni policisti najdejo. Glorije naenkrat ni več, zato se deček znajde sam v tuji deželi, kjer ne pozna nikogar. Kumajla namestijo v dom, kjer preživi svoje otroštvo. Tam spozna tudi svoje dekle. Nekega dne Kumajl prejme pismo, da so našli Glorijo, zato se odpravi na Kavkaz, kjer je preživel otroštvo. Od zdravnika izve, da Glorija že več let ni spregovorila in da bo kmalu umrla. Ko se Glorija in Kumajl znova srečata, mu pove, da je v resnici ona njegova prava mama, a ni hotela, da bi to vedel, saj je, ko je bil še zelo majhen, ukvarjala s kriminalom. S Kumajlovim očetom je kot upornica na železniško progo nastavila bombo. Ko je vlak iztiril, je med reševanjem ljudi našla dokumente Francozov, ki jih je kasneje ponaredila kot njune s Kumajlom. Imela je vizijo, da bo dečka iz vojnega območja spravila v Francijo. Kumajl je presenečen, a odloči se, da bo njene zadnje trenutke preživel z njo.

Ganljiva zgodba o pogumu, upanju in brezpogojni ljubezni.

3.8 Stefano

»Stefano se napoti v Ameriko, kjer bo začel novo življenje daleč od lakote, ki v času po prvi svetovni vojni vlada v njegovi domovini Italiji. Težavna pot, neznani kraji, kjer mora svoje življenje začeti od začetka, in proces odraščanja ter zorenja v okolju, ki je včasih tudi sovražno, poseljujejo pripoved, ki išče mostove med obujanjem preteklosti in načrti za prihodnost v novi domovini.« (Sivec Poljanšek, brez letnice, <https://www.bukla.si/knjigarna/leposlovje/zgodovinski-roman/stefano.html>) Stefano se torej odloči, da bo skupaj s prijatelji iz svoje rodne države Italije odpotoval v Argentino. Na poti jih preseneti nevihta, ki Stefana skoraj ubije, a ga rešijo ribiči. Ko se zbudi iz nezavesti, gre iskat prijatelje, a najde le Pina, ki Stefana povabi s seboj k stricu. Na stričevi kmetiji se zaljubi v Lino. Nekega dne se Stefano odloči, da bo igral inštrument in nek moški ga nauči igrati mandolino. Ko je že kar nekaj časa ustaljen na kmetiji, se nekega dne odloči pridružiti cirkusu. S težkim srcem se poslovil od Line in odide. Čez nekaj časa ga preseneti novica, da mu je umrla mama. Ta novica ga zelo pretrese, saj sta bila z mamo zelo povezana, zato se odloči, da bo poiskal njeno prijateljico. Res jo najde. Ko pozvoni, mu odpre Ema.

»Štirinajstletni Stefano se zaradi silne domače revščine odloči, da se bo še s tremi prijatelji odpravil iskat srečo v daljno Argentino, ki velja za deželo blagostanja. Doma pusti shirano mamo, užaloščeno vdovo, ki je svojega moža, Stefanovega očeta, izgubila v bitki na reki Piavi. A Stefanova izseljenska usoda je podobna številnim drugim: na poti do zelenega cilja doživi marsikaj, od brodoloma do lakote in izgube prijateljev, in ko se končno zaposli na posestvu prijateljevega strica, spozna, da je v resnici še bolj nesrečen, kot je bil prej. Pot do osebnega miru je zato dolga in polna pripetljajev.« (Prav tam.)

3.9 V morju so krokodili

Enajatolah Akbarij je najstnik, ki živi v Navi, v Afganistanu. Iz domovine mora zbežati zaradi Paštunov, ki grozijo njegovi mami, da ji bodo zaslužnili oba sina, in jo izsiljujejo za denar. Deček se odpravi na petletno pot, na kateri spozna veliko prijateljev. Na poti se sooča s številnimi zapleti in težavami, hkrati pa mu pomagata iznajdljivost in hrabrost. Potuje ilegalno, zato se poskuša izogibati policiji. Iz Afganistana se prebije do Pakistana ter Irana, kjer si najde službo, dokler ne zasluži dovolj denarja za nadaljevanje poti. V Turčiji spozna Rahmata, Lijakata, Husein Alija ter Soltana, s katerimi prepotuje Sredozemsko morje in se prebije do Grčije. Med plovbo morje vzame Lijakata, saj ne zna plavati, tok pa je premočan. Ker so fantje brez oblačil, jih poskušata Enajatolah in Husein Ali dobiti v Grčiji, ampak ju odpelje policija. Zaradi iznajdljivosti jima uspe pobegniti. Na poti do naslednjega večjega pristanišča jih ponovno prestreže policija ter vse razen Enajatolaha pridrži. Deček mora sam nadaljevati pot. Pride do Italije, natančneje do Torina, kjer ima prijatelja Pajama. Ta ga predstavi družini, pri kateri Enajatolah ostane za vedno. Nauči se italijanščine in začne hoditi v srednjo šolo. Nekega dne prejme telefonski klic svoje mame in oba sta presrečna, da slišita glas drug drugega.

»Pretresljiva prvoosebna resnična zgodba o desetletnem afganistanskem dečku Enajatolahu, ki je moral zaradi nevarnih vojnih razmer ilegalno zapustiti domovino in se sam, brez staršev, čez Iran, Turčijo in Grčijo odpraviti proti Italiji. Na nevarnem potovanju, še posebej iz Irana v Turčijo, kjer so pribežnike čakala neprijazna skalna gorovja in tihotapljenje v prenatrpanem tovornjaku, je imel, po maminem nasvetu, vedno pred očmi le eno željo: da bi, kot osel korenček, dosegel boljše življenje. Potovanje, polno strahov in negotovosti, je trajalo pet let, a zaradi vztrajnosti, poguma in pomoči številnih dobrih ljudi je prišel v obljubljeni deželo. Ganljivo in poučno.« (Štrucl, brez letnice, <https://www.bukla.si/knjigarna/otrosko-in-mladinsko/od-13-let-dalje/mladinsko-leposlovje/v-morju-so-krokodili-resnicna-zgodba-enajatolaha-akbarja.html>)

3.10 Črna vrana

Trinajstletna begunka Hiba iz Sirije imigrira v London. Že na samem začetku poti jo ujamejo in ločijo od družine. Nekega dne zaradi napada zbeži iz ujetništva in se pridruži ostalim beguncem. Na poti sreča družino, ki jo vzame za svojo, čeprav še sami sebe težko preživljajo. Zgodba opisuje tudi dogajanja Hibinega brata Savida, ki ga ujamejo vojaki. Savida urijo, da bi se bil pripravljen boriti v vojni. Po dolgem urjenju ga čaka preizkus, da postane eden izmed vojakov. Preizkus predstavlja uboj človeka. Na Savidovo nesrečo pripeljejo njegovega očeta, ki ga ni videl že, odkar je zapustil dom. Ker očeta ne ustrelj, ga je čaka smrtna kazen. Tudi Hibin brat Džunaid na poti ostane sam. Hibi uspe priti v London, saj jo z ladjo tja pritihotapi mož po imenu Mohamed, ki ji postane drugi oče. V Londonu dekllica hodi v šolo, kjer sreča Jana. Jan je Slovenec, ki v Londonu živi zaradi očetovo službe. Jan Hibo brez pravega razloga zasovraži. Na šolskem hodniku ji z glave potegne ruto in jo s prijatelji pretepe. Na koncu Jan ugotovi, da je naredil napako. Hiba se nauči igrati violino ter se prijavi na šolski talent šov. Na odru ne le igral, ampak udeleženi pove svojo življenjsko zgodbo.

V Črni vrani spoznamo najstnike iz različnih držav, ver in kultur, vsi pa trpijo zaradi posledic vojne, zato med njimi prihaja do hudih medvrstniških bojev. Knjiga opisuje del realnosti, pred katero si radi zatiskamo oči in se ne bi smela dogajati nikomur. Da je otrok postavljen pred odločitev, ali bo preživel ali pa bo ubil svojega očeta, je nekaj nedojemljivega. Da dekllice starši ali sorojenci porežejo, da bi jih zaščitili, je še ena od strahot, o katerih neradi slišimo.

4 PRIMERJAVA PREBRANIH LITERARNIH DEL

Naslov knjige	Glavne književne osebe	Od kod bežijo?	Zakaj bežijo?	Kam bežijo?	Opis njihovega potovanja	Konec
NK Svoboda	Sabi (16 let)	Sirija	vojna	Švedska	sam; dolgotrajno potovanje	spozna Aneja in ostane v Sloveniji
Požar	Gozdniki	Gozd	požar	Otok	skupinsko; polno ovir, predsodkov	naselitev na otoku; sprejemanje drugih
Fino kolo	Mile (otrok)	Mostar (Bosna)	vojna	Slovenija	Ni opisano.	ostane v Sloveniji
Jabolčni Kolač	Lejla (otrok)	Sirija	vojna	Nemčija	Ni opisano.	ostanejo v Nemčiji
Nikoli ne reci, da te je strah	Samie (najstnica)	Mogadiš (Somalija)	vojna in slabi življenjski pogoji	Finska	sama; dolgotrajno in naporno potovanje	umre na potovanju
Superga	Hamid (otrok)	Afganistan	vojna	Švica	sam; na poti spozna prijatelje	ostane v Sloveniji
Čas čudežev	Kumajli (otrok)	Kavkaz	vojna	Francija	potuje z mamo	ostane v Franciji
Stefano	Stefano (mlajši odrasli)	Italija	slabi življenjski pogoji	Argentina	potuje s prijatelji	ostane v Argentini
V morju so krokodili	Enajatolah (najstnik)	Afganistan	vojna	Italija	potuje sam	ostane v Italiji
Črna vrana	Hiba (najstnica)	Sirija	vojna	Evropa	sprva z družino, nato sama	ostane v Londonu

Predstavili smo zgodbe beguncev iz različnih delov sveta, ki so jih vojne razmere v domačih državah prisilile, da si dom poiščejo daleč proč. Večina prebranih zgodb predstavlja begunske usode, ko so sami v hrepenenju po miru vzeli pot pod noge in se podali na nevarna potovanja v oddaljene konce sveta. Večina zgodb se zaključi tako, da glavne literarne osebe ostanejo v državah, kamor so pribežale, saj so si tam ustvarile novo življenje.

5 PREBRANE ZGODBE – MIT ALI RESNICA?

Našo obiskuje 12 otrok beguncev, ki so z nami delili svoje življenjske zgodbe. 8 učencev (večinoma sorodnikov) prihaja iz Sirije in so svoj dom zapustili zaradi vojnih razmer v domovini. Potovali so z avtomobilom in peš do Turčije, nato z ladjo do Grčije in z letalom do Slovenije. Njihov cilj je (bila) Nemčija. Nekateri izmed njih so prišli v Evropo šele po več poskusih. Isto pot in podobne dogodke opisuje predvsem mladinski roman NK Svoboda, saj je tudi Sabi priplul do begunskega tabora v Grčiji, le da je imel v nasprotju z našimi učenci srečo in so ga rešili slovenski turisti.

3 naši učenci prihajajo iz Iraka. Ker so iz premožnejše družine, so v Slovenijo potovali predvsem z letalom, delno tudi z ladjo. V Turčiji so celo dve leti spali v hotelu, kar je v primerjavi z večino beguncev velika izjema. V literaturi nismo našli zgodbe o beguncih iz Iraka.

Sošolec prihaja iz Sudana. Slovensko še ne zna, v lomljeni angleščini pa pripoveduje o tragičnem dogajanju na begu proti Evropi, ko je celo sam sodeloval v strelskih obračunih. Slovenski kulturi se je le s težavo prilagodil in še vedno sanja o Nemčiji ali Italiji. Ob zemljevidu nam je predstavil pot, po kateri je bežal v svobodo. O njegovi poti ugotavljamo, da je identična, kot jo je prepotovala olimpijka Samie iz romana Nikoli ne reci, da te je strah (le da je Samie štartala v Somaliji). Tudi naš sošolec je najel tihotapce ljudi, ki so mu pomagali čez Sredozemsko morje, v katerem je Samie utonila.

Najopaznejša skupna točka zgodb iz knjig in pripovedi otrok beguncev je težavnost poti do cilja. Oboji so na poti doživeli veliko dogodivščin, tako slabih kot dobrih. Spoznali so nove prijatelje, ki so jim v težkih trenutkih stali ob strani. Vsem pa so bile cilj gospodarsko razvite države. Večina beguncev iz naše šole in iz prebranih zgodb prihaja iz Azije.

Učenci naše šole so ves čas potovali s strahom, saj niso vedeli, ali bodo dosegli cilj. Med potjo so se spopadali s težkimi situacijami, s smrtjo bližnjih, skrivanjem pred policijo. Na begu so premagovali ovire, kot so bolečine, vročina podnevi in mraz ponoči. Bilo jih je strah jezikovnih ovir in odzivov ljudi (glede na situacijo in stereotipe, ki jih ustvarjajo mediji). Književni junaki so se podobno kot naši vrstniki spopadali z nevarnostjo in zatiranjem na poti. Imeli so veliko samozavesti, bili so hrabri in razumni. Visoka plačila ilegalnemu prevozu in neugodni pogoji jih niso zaustavili.

Resnični otroci, ki so postali žrtve vojn in so morali zapustiti domove, bodo travme bega in drugih vojnih grozot v sebi nosili celo življenje, čeprav so dobili priložnost, da zaživijo v miru.

6 LITERATURA O BEGUNCIH IN DRUŽBENA ODGOVORNOST

Vsakodnevne novice so polne spektakularnih naslovov o begunski krizi in različnih begunskih valih. O beguncih krožijo takšne in drugačne informacije, nekatere resnične, druge neresnične. Problematika begunstva je povezana tudi s širjenjem strahu in predsodkov do drugih kultur, ras in verstev. Tudi našo šolo že obiskujejo številni otroci begunci, o katerih sprva nismo vedeli ničesar. Prav tako nam mnogi niso mogli povedati o sebi, saj se še niso naučili našega jezika.

Na tej točki je nastala ideja za našo raziskovalno nalogo, saj smo v šolski knjižnici naleteli na nove mladinske romane na temo beguncev. Tema nas je začela zanimati in prav književna dela so vzpostavila most med nami in novimi sošolci iz tujine. Spoznali smo, da vsak v sebi nosi težko življenjsko zgodbo, saj so morali zaradi vojne zapustiti svoje domove in rodno državo ter se podati na pot v boljše življenje, ki jih je vodila skozi številne nevarnosti in težke preizkušnje.

Družbeno odgovornost svoje raziskovalne naloge vidimo v osveščanju bralcev o težkem položaju otrok beguncev in v razbijanju predsodkov do njih. V ta namen smo pripravili tudi priporočilni seznam literature na temo problematike otrok beguncev. Zgodbe iz knjig smo primerjali z resničnimi doživetji svojih sošolcev in ugotovili, da niso izmišljene. Prav zato se nam naša naloga zdi pomemben prispevek k družbeni odgovornosti, saj pristavlja pomemben kamenček v mozaiku različnih informacij o beguncih. Rezultat našega raziskovalnega dela je namreč tudi film, ki prikazuje del zahtevnega vsakdana otrok beguncev v Sloveniji.

Upamo, da bo naša naloga doprinesla k boljšemu razumevanju in razbijanju predsodkov do beguncev, ki zaradi nepoznavanja tlijo v ljudeh. Preseči želimo strah in vrstnikom z drugega konca sveta podati roko.

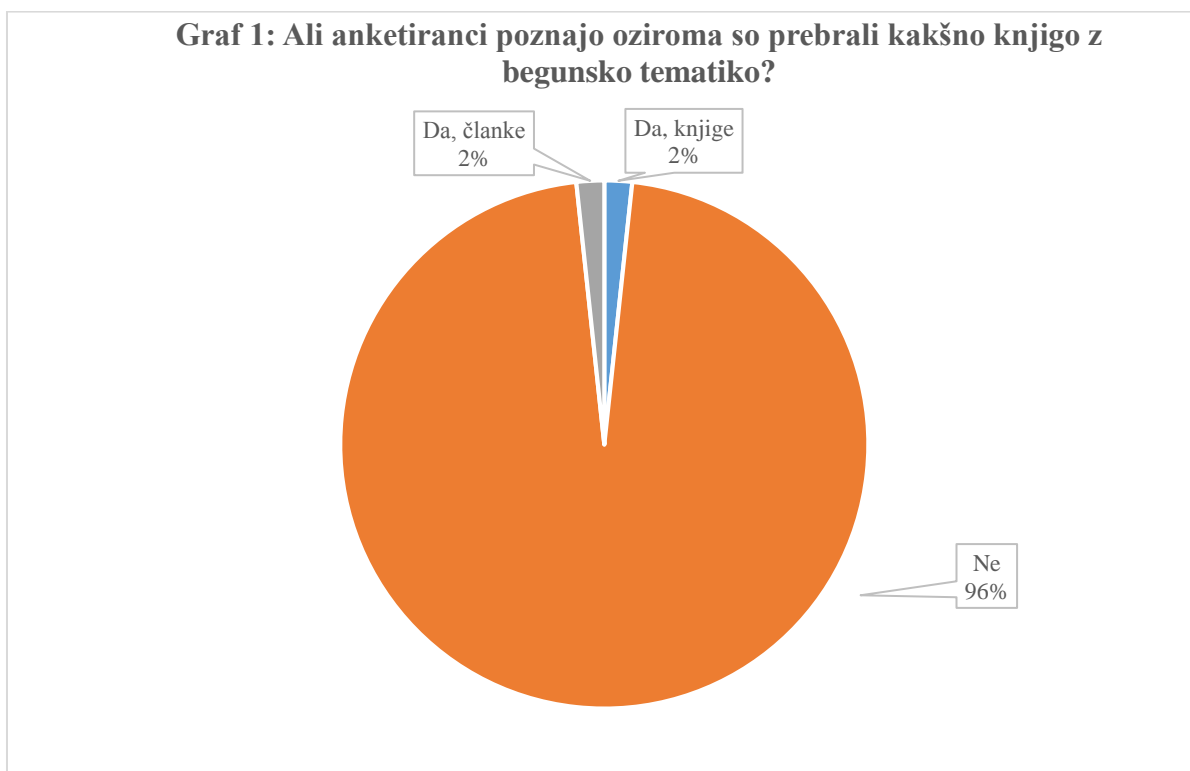
7.2 Predstavitev vzorca

Anketirali smo 118 učencev predmetne stopnje. Podrobnejšo predstavitev vzorca prikazuje tabela 1. Anketne vprašalnike smo razdelili in obdelali novembra 2018.

Tabela 1: Predstavitev vzorca

	6.razred	7.razred	8.razred	9.razred	Skupaj
Moški	18	15	14	9	56
Ženske	21	9	17	15	62
Skupno	39	24	31	24	118

7.3 Predstavitev rezultatov ankete

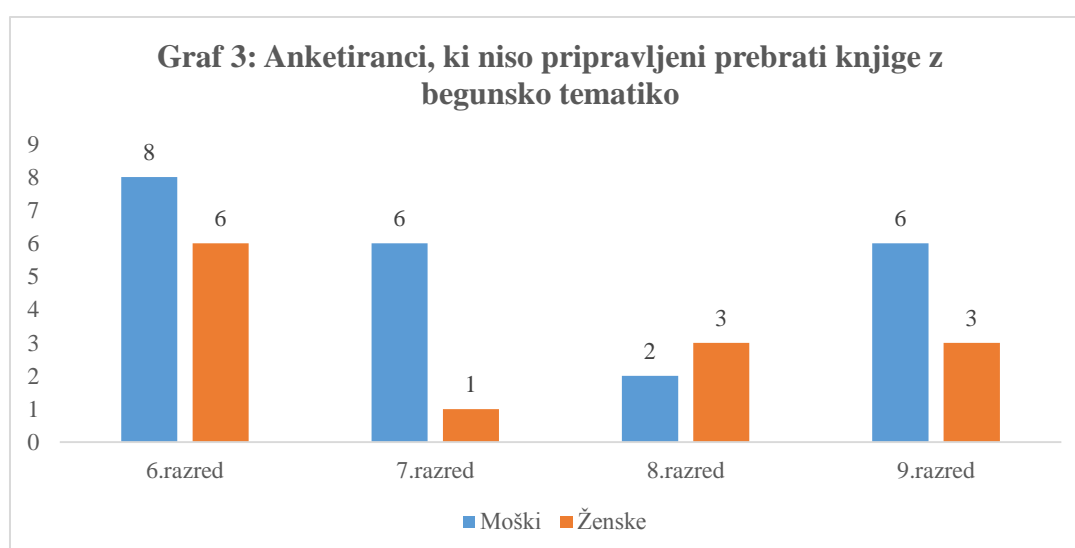
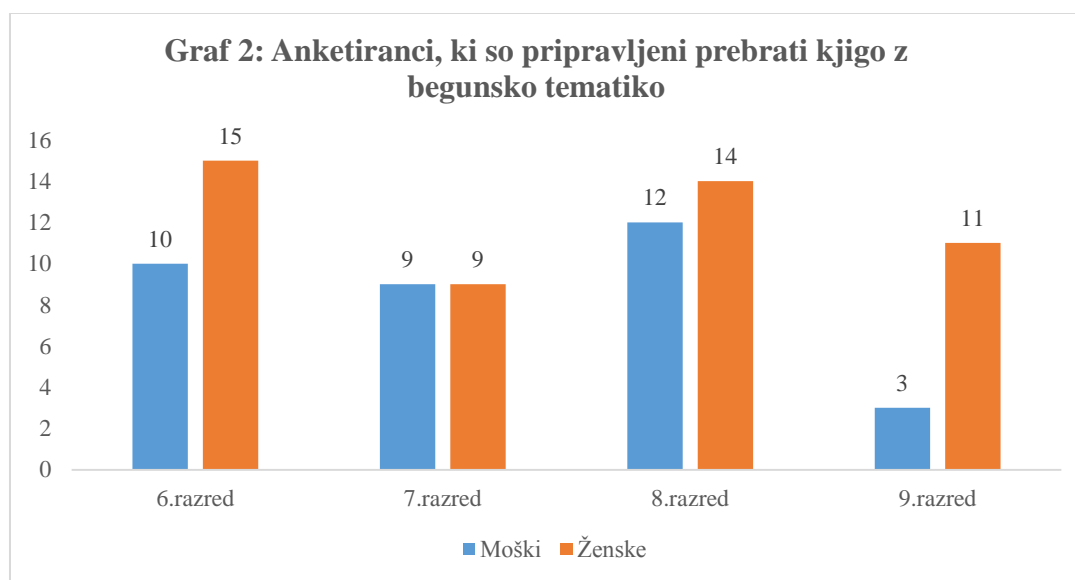

Iz grafa 1 je razvidno, da velika večina anketiranih učencev (104 od 118), to je 96 %, ni prebrala oziroma ne pozna nobene knjige, ki obravnava begunsko tematiko. 1 učenka 7. in 1 učenka 8. razreda sta pripisali odgovor, da sta že brali strokovne članke o beguncih. Ugotavljamo, da učenci kljub aktualnosti teme o problematiki beguncev ne berejo.

Tabela 2: Naslova knjig o beguncih, ki so jih anketiranci prebrali oziroma jih poznajo

Naslova prebranih oziroma poznanih knjig	Število odgovorov za posamezno knjigo
Nikoli ne reci, da te je strah	2
Dnevnik Ane Frank	1

Tabela 2 prikazuje, da sta dve učenki 8. razreda prebrali knjigo *Nikoli ne reci, da te je strah*, ki govori o begunki iz Somalije. Ena izmed istih učenk je prav tako prebrala *Dnevnik Ane Frank*, ki sicer ni bila begunka, temveč žrtev genocida nad Judi v času druge svetovne vojne.

Iz grafov 2 in 3 lahko razberemo, da se večini anketirancev, to je 83 od 118 vprašanih (kar je 70,3 %) zdi branje knjig z begunsko tematiko smiselno. Pozitivno stališče do branja teh knjig nekoliko prevladuje pri dekletih, negativno pri dečkih. Branje knjig z begunsko tematiko podpira 64,1 % anketiranih šestošolcev, 75 % sedmošolcev, 83,9 % osmošolcev in 58,3 % devetošolcev.

Tabela 3: Razlogi ZA branje knjig z begunsko tematiko – 6. razred

Lažje bi se sporazumevali.
Njihovo življenje je težko.
Lažje bi izbrali tematiko pogovora z njimi.
Vedeli bi, kako živijo begunci in kako se počutijo.
Veliko bi se naučili o beguncih.
Izvedeli bi, kakšno življenje so imeli preden so prišli do naše šole.
Ugotovili bi, zakaj imajo begunci takšne probleme.
Ugotovili bi, kako jim lahko pomagamo.
Seznani bi se s tem, kaj se dogaja.
Spoznali bi, kakšno življenje imajo begunci in kaj vse morajo prestati.
Hitreje bi jim lahko pomagali.
Lažje bi se povezali z njimi.

Tabela 4: Razlogi ZA branje knjig z begunsko tematiko – 7. razred

Bolje bi spoznali temo.
Ugotovili bi, kako se begunci počutijo.
Izvedeli bi veliko novega.
Poučili bi se njihovih življenjih in bi se začeli bolj zavedati njihovih problemov.
Spoznali bi njihove težave.
Spoznali bi njihove življenjske zgodbe.
Bolje bi razumeli begunce.
Poučili bi se o tej aktualni temi.
Beguncem bi lažje pomagali
Veliko bi izvedeli o beguncih.
Sedaj vemo premalo o beguncih.
Spoznali bi njihovo bolečino.

Tabela 5: Razlogi ZA branje knjig z begunsko tematiko – 8. razred

Begunci so danes zelo znana tematika in vsak bi moral vsaj nekaj vedeti o njej.

Lažje bi jim pomagali in se soočili s to tematiko ter bi ugotovili, da vsi na svetu nimajo enakih pravic.

Tako lažje spoznamo svoje vrstnike in se postavimo v njihovo kožo.

Informirali bi se o beguncih in jim lažje pomagali.

Veliko novega bi se naučili in spremenili mnenje o njih.

Lažje bi razumeli življenje beguncev in jim lažje pomagali.

Lažje bi razumeli položaj beguncev in kar so prestali na poti.

Znali bi se obnašati do njih.

Spoznali bi njihovo ozadje in zakaj so tu, kako se počutijo.

S pomočjo knjig bi se postavili v njihovo kožo.

Imajo veliko problemov in mi lahko pomagamo.

Tabela 6: Razlogi ZA branje knjig z begunsko tematiko – 9. razred

Izvedeli bi, kaj so prestali in če imajo posledice; bili bi prijaznejši do njih.

Razumevanje takšnega življenja je pomembno.

Bolje bi spoznali njihovo kulturo.

Ne bi prihajalo do sporov.

Bolje bi bili obveščeni o begunstvu.

Veliko bi izvedeli o življenju beguncev.

Zaradi razumevanje tematike.

Tabela 7: Razlogi PROTI branju knjig z begunsko tematiko – 6. razred

Ta tema me ne zanima.

Drugačni so od nas.

So strašljivi.

Ne berem knjig.

Ni mi mar.

Ta tema ni pomembna.

Knjige so nezanimive.

Tabela 8: Razlogi PROTI branju knjig z begunsko tematiko – 7. razred

Ta tema me ne zanima.

Ne ljubi se mi brati.

Begunci prinašajo probleme.

Ne berem knjig.

Tabela 9: Razlogi PROTI branju knjig z begunsko tematiko – 8. razred

Že poznam njihove probleme.

O tej temi vem dovolj že z geografskega tekmovanja.

Zgodbe resničnih beguncev se razlikujejo od zgodb beguncev v knjigah.

Vsak svojo zgodbo in knjiga pri tem nima veze.

Ne zdi se mi smiselno.

Ne maram knjig.

Tabela 10: Razlogi PROTI branju knjig z begunsko tematiko – 9. razred

Ta tema me ne zanima.

Ne vidim nobene potrebe.

Ne ljubi se mi.

Dovolj že vem o njih.

To niso moji problemi.

Srečni so lahko, da so lahko v naši državi.

Ne berem knjig.

Učenci, ki so naklonjeni branju knjig o beguncih, smisel le-tega vidijo predvsem v tem, da bi se iz literature veliko naučili in izvedeli o beguncih, kar bi pripomoglo k boljšemu razumevanju njihove situacije in iskanju možnosti pomoči.

Učenci, ki branju tovrstne literature niso naklonjeni, so predvsem mnenja, da temo že dobro poznajo oziroma jih tema ne zanima. Nekateri prav tako ne berejo radi, zato jih ne odvrta tematika, temveč knjige na splošno. Le v posameznih odgovorih je opaziti nestrpnost do beguncev.

8 RAZPRAVA

O hipotezah, ki smo jih uvodoma zastavili v začetku proučevanja otroške in mladinske književnosti o beguncih, ugotavljamo sledeče.

Prvo hipotezo, da večina obravnavane otroške in mladinske literature o beguncih predstavlja begunce iz Sirije, moramo zavrniti, saj od 37 literarnih del, ki smo jih našli na temo beguncev, le 4 obravnavajo begunce iz Sirije. Pri postavljanju hipoteze nas je očitno zavedlo aktualno politično dogajanje, ki je k nam pripeljalo večje število otrok iz Sirije, spregledali pa smo zadnja vojna dogajanja v bivši Jugoslaviji, ki so našo geografsko regijo intenzivneje zaznamovala, a nas nanj osebno ne vežejo nobeni spomini. Logično se zdi, da so zaradi zadostne časovne odmaknjenosti dogodkov in geografske bližine na našem območju uspela nastati oziroma so se prevajala literarna dela, ki obravnavajo tematiko beguncev iz držav bivše Jugoslavije.

Drugo hipotezo, da večina anketiranih učencev še ni prebrala oziroma ne pozna nobene knjige o begunski problematiki, lahko potrdimo, dodamo pa le »žal«. Z anketnim vprašalnikom, ki ga je reševalo 118 učencev predmetne stopnje naše šole, smo potrdili svoje predvidevanje, da 98 % vprašanih ne pozna oziroma ni prebralo nobenega literarnega dela, ki obravnava tematiko beguncev. S šolsko knjižničarko smo se dogovorili, da je smiselno naš priporočilni seznam literarnih del v šolski knjižnici objaviti na vidnem mestu, da bodo učenci morda vendarle posegali tudi po literaturi te vrste. Uporabnikom naše šolske knjižnice je namreč na voljo veliko knjig o beguncih, nekaj del z našega priporočilnega seznama pa bomo po zagotovilu knjižničarke še naročili.

Tretjo hipotezo, da je večina anketiranih učencev mnenja, da bi bilo smiselno prebrati kakšno literarno delo, ki obravnava begunsko problematiko, lahko potrdimo. Večini anketirancev, to je 83 od 118 vprašanih (kar je 70,3 %), se zdi branje knjig z begunsko tematiko smiselno. Pozitivno stališče do branja teh knjig nekoliko prevladuje pri dekletih, negativno pri dečkih. Branje knjig z begunsko tematiko podpira 64,1 % anketiranih šestošolcev, 75 % sedmošolcev, 83,9 % osmošolcev in 58,3 % devetošolcev. Učenci, ki so naklonjeni branju knjig o beguncih, smisel le-tega vidijo predvsem v pridobivanju informacij o beguncih, kar bi pripomoglo k boljšemu razumevanju njihove situacije in iskanju možnosti pomoči. Učenci, ki branju tovrstne literature niso naklonjeni, so predvsem mnenja, da temo že dobro poznajo oziroma jih tema ne zanima. Veseli nas, da večje nestrpnosti do beguncev v odgovorih anketirancev skoraj ni bilo zaznati, kar morda izvira iz dobrega sobivanja z otroki begunci na naši šoli.

9 SKLEP

»Tematike, povezane z migracijami in izseljenstvom, bi morale postati pomembna učna tema na vseh nivojih vzgojno-izobraževalnega procesa, in to ne le zaradi sodobnih migracijskih tokov, pač pa tudi zaradi vpetosti Slovenije in Slovencev v različne migracijske procese v različnih časovnih obdobjih.« (Ilc Klun, 2018, str. 44) V resnici so beguncem (posredno) namenjena le posamezna poglavja pri pouku geografije, čeprav so begunci del našega vsakdana in otroci begunci sedijo z nami v šolskih klopeh. Predsodke do njih lahko premagamo le z informacijami oziroma znanjem, zato dodajamo svoj kamenček v mozaiku širjenja zavesti o tem, da so migracije vedno bile in vedno bodo ena glavnih zakonitosti človeštva.

V svoji raziskovalni nalogi se osredotočamo na otroško in mladinsko literaturo, ki obravnava problematiko (otrok) beguncev, ki jo navežemo na realne izkušnje, ki jih vsakodnevno dobivamo v stiku s sošolci, ki so v Slovenijo pribežali iz držav, v katerih pustošijo vojne. Soočili smo se z njihovimi izkušnjami in bili velikokrat pretreseni nad njihovimi življenjskimi zgodbami. Podobne zgodbe v svet ponašajo predstavljene knjige, za katere želimo, da bi jih odprlo čim več rok, še več pa src.

Ugotavljamo, da otroci v vojnih razmerah plačujejo visoko ceno za nespametno ravnanje odraslih, o čemer smo pripravili tudi kratek video prispevek, ki ga bomo predstavili na predstavitvi raziskovalne naloge.

V Sloveniji so v zadnjih letih našli nov dom številni begunci, temu primeren pa je tudi nabor književnih del slovenskih avtorjev z novejšimi letnicami. Z veseljem smo jih prebrali in se naučili veliko novega o kulturnih razlikah, ki nas bogatijo ob sobivanju z otroki iz oddaljenih držav. Menimo, da je oblikovanje lastnega mnenja o tako pomembnih vprašanjih, kot so begunci, velik del odraščanja, ki bo vplival na odnos do ljudi, ki so pribežali k nam iz vojnih območij, tudi v odraslosti.

Kljub predsodkom, ki jih do beguncev ustvarjajo mediji, ugotavljamo, da *»begunci v svoje nove države prinesejo bogastvo svojih spretnosti, nadarjenosti, kulture in imajo pomembno vlogo.«* (Senker, 2006, str. 45) Le priložnost jim je potrebno dati. Ena izmed poti, ki jo na poti k strpnosti vidimo kot otroci, je tudi književnost. Ker deluje na čustva, informira in pušča sledi, saj ima možnost, da osvetljuje različne vidike. Knjigo lahko vedno znova vzameš v roke in vedno znova podoživiš pristnost življenjskih zgodb ljudi, ki tudi v resnici živijo med nami. Tokrat smo stopili v njihove čevlje še mi, otroci ...

10 UPORABLJENA LITERATURA

- Andruetto, M. T. (2018). **Stefano**. Medvode: Založba Malinc.
- Bondoux, A. L. (2014). **Čas čudežev**. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Catozzella, G. (2014). **Nikoli ne reci, da te je strah**. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Gandon, O. (2008). **Razumeti svet**. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Geda, F. (2010). **V morju so krokodili. Resnična zgodba Enajatolaha Akbarija**. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Gombač, Ž. X. (2016). **NK Svoboda**. Dob: Miš.
- Ilc Klun, M. (2018). Vključenost tematik slovenskega izseljenstva v pouk geografije. **Geografija v šoli, letnik 26/številka 3**, str. 44-50.
- Jamar, N. (2016). **Žiga Gombač: NK Svoboda**. Pridobljeno 13. 12. 2018 s svetovnega spleta: <https://www.dobreknjige.si/Knjiga.aspx?knjiga=3568>.
- Kodrič Filipič, N. (2015). **Superga**. Ljubljana: Založba Mladika.
- Kodrič Filipič, N. (2016). **Požar**. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Komadina, T. (2014). **Fino kolo**. Ljubljana: Forum.
- Rohmann, K. (2016). **Jabolčni kolač in baklava ali nova domovina za Lejlo**. Hoče: Založba Skrivnost.
- Sivec Poljanšek, V. (brez letnice). **Stefano**. Pridobljeno 13. 12. 2018 s svetovnega spleta: <https://www.bukla.si/knjigarna/leposlovje/zgodovinski-roman/stefano.html>.
- Senker, C. (2006). **Zakaj so ljudje begunci?**. Ljubljana: Grlica.
- Štrucl, R. (brez letnice). **V morju so krokodili. Resnična zgodba Enajatolaha Akbarija**. Pridobljeno 13. 12. 2018 s svetovnega spleta: <https://www.bukla.si/knjigarna/otrosko-in-mladinsko/od-13-let-dalje/mladinsko-leposlovje/v-morju-so-krokodili-resnicna-zgodba-enajatolaha-akbarja.html>.
- Vidmar, J. (2018). **Črna vrana**. Ljubljana: Mladinska knjiga.

11 PRILOGA – PRIPOROČILNI SEZNAM LEPOSLOVNIH DEL O BEGUNCIH

Predstavljamo seznam leposlovnih del, posvečenih begunski tematiki. V oklepaju navajamo, od kod begunci izvirajo.

- 1) Andruetto, M. T. (2018). **Stefano**. Medvode: Založba Malinc. (ITALIJA)
- 2) Bartolo, P. (2018). **Lampedusa: sredi morja solz**. Ljubljana: Družina. (AFRIKA, SIRIJA)
- 3) Bondoux, A. L. (2014). **Čas čudežev**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (KAVKAZ)
- 4) Catozzella, G. (2014). **Nikoli ne reci, da te je strah**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (SOMALIJA)
- 5) Cleave, C. (2011). **Druga roka**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (NIGERIJA)
- 6) Drndić, D. (2011). **Canzone di guerra**. Celje: Celjska Mohorjeva družba. (HRVAŠKA)
- 7) Faye, G. (2017). **Mala dežela**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (BURUNDI)
- 8) Gantar, K. (2005). **Utrinki ugaslih sanj: spomini na mladost**. Ljubljana: Slovenska matica. (SLOVENIJA)
- 9) Geda, F. (2010). **V morju so krokodili. Resnična zgodba Enajatolaha Akbarija**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (AFGANISTAN)
- 10) Glastra van Loon, K. (2017). **Nevidni**. Ljubljana: Cankarjeva založba. (BURMA)
- 11) Gombač, Ž. X. (2016). **NK Svoboda**. Dob: Miš. (SIRIJA)
- 12) Hosseini, K. (2015). **In v gorah odzvanja**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (AFGANISTAN)
- 13) Kalamujić, L. (2018). **Kličite me Esteban in druge zgodbe**. Ljubljana: Škuc. (BIVŠA JUGOSLAVIJA)
- 14) Kerangal, M. de (2018). **Na tej točki noči**. Ljubljana: Sanje. (AFRIKA)
- 15) Kim, J. (2016). **Pod istim nebom: potovanje mladega brezdomca od stradanja v Severni Koreji do rešitve v Ameriki**. Ljubljana: Družina. (SEVERNA KOREJA)
- 16) Kleist, R. (2017). **Sanje o olimpijadi: zgodba o Samii Yusuf Omar**. Prevalje: Zavod VigeVageKnjige. (SOMALIJA)
- 17) Kodrič Filipič, N. (2015). **Superga**. Ljubljana: Založba Mladika. (AFGANISTAN)
- 18) Kodrič Filipič, N. (2016). **Požar**. Ljubljana: Mladinska knjiga. (GOZD)
- 19) Komadina, T. (2014). **Fino kolo**. Ljubljana: Forum. (BOSNA IN HERCEGOVINA)

- 20) Koritnik, A. (2016). **Bevsonova in Yarina usoda: begunska zgodba dveh otrok.** Celovec: Mohorjeva. (SIRIJA, IRAK)
- 21) Lečnik, S. (2013). **Slovenština in jaz.** Maribor: Založba Litera. (BOSNA IN HERCEGOVINA)
- 22) Mešković, A. (2015). **Ukulele jam.** Dob pri Domžalah: Miš. (SRBIJA)
- 23) Ndiaye, M. (2011). **Tri močne ženske.** Ljubljana: Modrijan. (SENEGAL)
- 24) Park, Y. (2015). **Da bi lahko živel: pot severnokorejskega dekleta v svobodo.** Tržič: Učila. (SEVERNA KOREJA)
- 25) Patrić, A. S. (2017). **Črna skala, belo mesto.** Dob pri Domžalah: Miš. (BIVŠA JUGOSLAVIJA)
- 26) Pregelj, S. (2017). **Vdih. Izdih.** Novo mesto: Goga. (NI DOLOČENO)
- 27) Puértolas, R. (2016). **Fantastično popotovanje fakirja, ki je obtičal v Ikeini omari.** Tržič: Učila International. (INDIJA)
- 28) Rohmann, K. (2016). **Jabolčni kolač in baklava ali nova domovina za Lejlo.** Hoče: Založba Skrivnost. (SIRIJA)
- 29) Simić Bodrožić, I. (2011). **Hotel Zagorje.** Ljubljana: Modrijan. (HRVAŠKA)
- 30) Tamimi, W. (2018). **Vetrnice vetra: zgodba o prekrizanih nitih usod.** Ljubljana: Sanje. (PALESTINA)
- 31) Topol, J. (2016). **Nočno delo.** Ljubljana: Cankarjeva založba. (ČEŠKA)
- 32) Truong, M. (2007). **Knjiga soli.** Ljubljana: Sanje. (VIETNAM)
- 33) Unenge, J. (2011). **Moje vzporedno življenje.** Ljubljana: Miš. (AFRIKA)
- 34) Veteranyi, A. (2017). **Zakaj se otrok v polenti kuha.** Ljubljana: Modrijan. (ROMUNIJA)
- 35) Vidmar, J. (2013). **Tretja možnost.** Dob pri Domžalah: Miš. (BOSNA IN HERCEGOVINA)
- 36) Vidmar, J. (2018). **Črna vrana.** Ljubljana: Mladinska knjiga. (SIRIJA)
- 37) Wieringa, T. (2018). **To so imena.** Maribor: Založba Litera. (IZMIŠLJENA SREDNJEAZIJSKA STEPSKA POKRAJINA)